

DECLARATSIA UNIVERSALĂ TI-NDREPTURLI-A OMLUI

ZBOR NĂINTI

Ti-atsea că pricâushtearea-a nâmuziljei nativâ shi-ndrepturli egali shi nealienabili-a tutâlor membrilji-a taifâljei a omlui easti fimelju-a li-bertatiljei, a-ndriptatiuljei shi-a irinjiljei din lumi,

Ti-atsea că nîtinjisearea shi atimusearea-a-andrepturor a omlui dutsea la comportâri barbari cari u prusvulisea sinidisea-a uminitatiljei, sh-ti-atsea că adrariljei lumi tu cari iatsâli umineshtsâ va s-hârseascâ di libertatea di zbor shi pisti shi va s-hibâ liberi di firca shi urfanjea easti proclamatâ ti nai ma analtul ideal a cafi unlui om,

Ti-atsea că important easti că-ndrepturli-a omlui s-hibâ afiriti cu sistemlu juridic că s-nu hibâ omlu pîmtu pi-atsea ta s-mutâ contra-a tiraniiljei shi tirinsearea,

Ti-atsea că important easti că sâ-lji si da indati developarea-a relatsiilor di uspitsâlji anamisa di miletsli,

Ti-atsea că miletsli-a Natsiunilor Uniti cu Harta nica nâ oară u confirmârâ pistusinea-a lor la-ndrepturli fundamentali-a omlui, la nâmuzea shi valoarea-a personalitatiljei umineascâ shi egalitatea-a bârbatlui shi-a muljeariljei shi ti-atsea că apufâsirâ că sâ-lji indati-a developariljei sotsialâ shi s-li amelioreadzâ conditsiili ti banâ tu ma marea libertati,

Ti-atsea că statili membri u loarâ obligatsia tu colaborari cu Natsiunili Uniti s-u asigurâ tinjisearea ghenerealâ shi aplicarea-a-ndrepturor a omlu shi libertâtsli fundamentali,

Ti-atsea că acâchisearea ghenerealâ-a lushtor ândrepturi shi libertâts easti di nai ma marea importantsâ ti-ntreaga realizari-a lishtei obligatsii,

Adunarea ghenerealâ

Uproclameadzâ aestâ Declaratsii Universalâ ti-ndrepturli-a omlui ca un standard comun cari lipseashti s-lu-agiungâ tuti miletsli shi tuti natsiili cu tsi cafi unâ individû shi cafi un organ a sotsietatiljei, cara va u-aibâ dipriunâ ân videari aestâ Declaratsii, va shi-u aibâ tendintsa că prin ânvitsarea shi educatsia s-aducâ la tinjisearea-a lushtor ândrepturi shi libertâts shi cu metrili progresivi natsionali shi internatsionali s-hibâ asigurată pricâushtearea shi tinjisearea-a lor ghenerealâ sh-di dealihealui cum anamisa di miletsli-a singurilor stati membri, ashi shi anamisa di miletsli-a tsilor teritorii cari suntu sum administrarea-a lor.

Articlul 1

Tuti iatsâli umineshtsâ s-fac liberi shi egali la nâmuzea shi-ndrepturli. Eali suntu hârziti cu fichiri shi sinidisi shi lipseashti un cu alantu sh-si poartâ tu duhlu-a frâtsâljiljei.

Articlul 2

Tuti-ndrepturli shi libertâtsli dit aestâ Declaratsii âlji pricad a cafi unlui insu independent di rasa, baeaua-a chealiljei, sexul, limba, pista, minduearea politicâ icâ altâ, orighina natsionalâ shi sotsialâ, starea di aveari, fatsirea icâ cari tsi s-hibâ alti conditsii.

[Missing 2nd paragraph]

Articlul 3

Cafi un ari-ndreptul ti banâ, libertati shi sigurantsa-a personalitatiljei.

Articlul 4

Canâ nu poati s-hibâ tsânut tu sclâvilji icâ supuniri: sclâviljea shi comertslu cu sclavi s-azâptâseashti tu tuti formili.

Articlul 5

Canâ nu lipseashti s-hibâ loat la pidipseari icâ la comportari ninjilâoasâ, niumineascâ shi-arshionasâ icâ la ghizai.

Articlul 6

Cafi un ari-ndreptu pisti tut s-hibâ pricânâscut ca un subiectu juridic.

Articlul 7

Tuts suntu egalji dininti-a nomlui shi au ândreptu, fârâ canâ soi di discriminari, la egala apurari-a nomlui.

Articlul 8

Cafi un ari-ndreptu câ tribunalili natsionali efectiv s-lu-apurâ di frândzearea-a-ndrepturlo fundamentali cari lj-suntu pricânâscuti cu constitutsia shi nomurli.

Articlul 9

Canâ nu poati dupâ vrearea-a vârnului s-hibâ âncljis, detsânut, niti avinat.

Articlul 10

Cafi un ari-ndreptul egal didip la giudicarea-ndreaptâ shi publicâ dininti-a tribunalui independent shi obiectiv cari va s-detsidâ ti-ndrepturli-a lui shi obligatsiili sh-ti orighina-a cafi unlui act criminal tsi-lji si arucâ-a lui.

Articlul 11

Cafi un acuzat ti act criminal ari-ndreptur s-hibâ lugurist câ nu-i câbati pânnâ tsi pi bazaa nomlui, câbatea nu s-confirmâ la un protses public la cari lj-suntu asigurati tuti garantsii lipsiti ti apurarea-a lui.

Canâ nu poati s-hibâ giudicat ti acti icâ omisiunji cari nu fac act criminal dupâ-ndreptul natsional icâ internatsional tu chirolu cându suntu fapti. Tut ashi nu poati s-hibâ curmatâ ma greuâ ghizai di atsea cari putea s-hibâ aplicatâ tu chirolu cându-i faptu actlu criminal.

Articlul 12

Canâ nu poati s-hibâ dupâ vrearea-a altului loat la minteari tu bana-lji particularâ, taifa, casa icâ corespondentsia nitsi la agudeari pi tinjia shi nâmuzea. Cafi un ari-ndreptu la apurari di nomlu contra-a ahtariljei minteari icâ agudeari.

Articlul 13

Cafi un ari-ndreptul la libertati di minari shi alidzeari-a loclui ti mincheani tu sinurli-a unlui stat.

Cafi un ari-ndreptul s-fugâ dit cari tsi s-hibâ stat, inclusiv shi-a lui, shi sh-si toarnâ tu statlu-a lui.

Articlul 14

Cafi un di avinatslji ari-ndreptul s-caftâ shi sh-si hârseascâ di azil tu altili stati.

La-ndreptul aestu canâ nu poati s-apeleadzâ tu cazlu cându avinarea easti bazatâ pi un act criminal di naturâ nipoliticâ icâ protsedurâ contra-a scopurilor shi printsipiilor a Natsiunilor Uniti.

Articlul 15

Cafi un ari-ndreptul la unâ tsitâtsenii.

Canâ nu poati dupâ vrearea-a altului s-hibâ alâsat fârâ tsitâtsenii nitsi fâra di-ndreptul câ s-u alâxeascâ tsitâtsenia.

Articlul 16

Bârbatslji majori shi muljeri fârâ canâ soi di limitâri di punctul di rasa, tsitâtsenia icâ pisti, au ândreptul s-intrâ tu cârunâ shi s-facâ taifâ. Elji suntu egalji la intrarea tu cârunâ, tut chirolu pânâ dutsi câruna shi la aspârdzearea-a ljei.

Câruna poati s-facâ cu libera shi completa câilâchi-a inshilor cari intrâ tu cârunâ.

Taifa easti nucleulu natural shi fundamental a sotsietatiljiei shi ari-ndreptul la afireari di partea-a sotsietatiljei shi-a statlui.

Articlul 17

Cafi un ari-ndreptu s-aibâ aveari, singur, ma sh-deadun cu altsâ.

Canâ nu poati dupâ vrearea-a altului s-hibâ alâsat fârâ di aveari.

Articlul 18

Cafi un ari-ndreptul la libertatea-a mindueariljei, a sinidisiljei shi-a pistiljei; ândreptul aestu u includi shi alâxeaarea-a pistiljei shi-a câidiiljei shi libertatea câ omlu singur icâ-n comunitati cu altsâlji, public icâ particular shi-u manifesteadzâ pista icâ câidiea pi calea di-nvitsâturâ, practicari-a pistiljei shi sh-li facâ arâdzli.

Articlul 19

Cafi un ari-ndreptu la libertatea sh-mindueascâ shi s-exprimâ, tsi luacatsâ shi-ndreptul s-nu hibâ cârtit ti minduearea-lji, ma sh-ndriptatea câ s-caftâ, s-aproachi shi s-tindâ informatsii shi idei cu cari tsi s-hibâ instrumenti shi independent di sinurli.

Articlul 20

Cafi un ari-ndreptu shi libertatea la fronima adunari shi uneari.

Cană nu poati s-hibă pimtu zorlea s-pricadă la vâră asotsiatsii.

Articlul 21

Cafi un ari-ndreptu s-ljea parti la condutsirea cu lucrî publitsi tu statlu-a lui, direct ică prin liber aleptsâljei reprezentantsă.

Cafi un ari-ndreptu pi baza egală s-intră tu slujbă publică tu statlu-a lui.

Vrearea-a miletljei easti baza-a puteariljei a statlui; vrearea aestă lipseashti s-hibă spusă la alidzerli perioditsi shi liberi cari va s-facă cu-ndreptul ghenereal shi egal la votari, cu votarea secretă ică ună protsedură adecvată cari u-asigură libertatea-a votariljei.

Articlul 22

Cafi un, ca membru-a sotsietatiljei, ari-ndreptu la asigurarea sotsială shi-ndreptul sh-realizeadză-ndrepturi economitsi, sotsiali shi culturali lipsiti la nămuzea-a lui sh-ti libera developari-a personalitatiljei a lui, cu agiutolu-a statlui shi-a colaborariljei internatsională, shi conform cu organizatsia shi institutsiili-a statlui a lui.

Articlul 23

Cafi un ari-ndreptupi lucru, la libera alidzeari la intrarea tu lucru, la-ndreapti shi buni conditsii ti lucrari shi la apurarea di nilucrari.

Cafi un, fără cană alidzeari, ari-ndreptu la plată egală ti idviul lucru.

Cafi un cari lucreadză ari-ndreptu la-ndreapta shi buna plată cari-a lui shi-a taifăljei a lui lâ asigură exiestentsii cari corespundi la nămuzea uminească shi cari, fu că va s-lipsească, va s-hibă completată cu altsă pârădz di apurarea sotsială.

Cafi un ari-ndreptu s-fondeadză shi s-intră tu sindicat ti-apurea-a interesilor a lui.

Articlul 24

Cafi un ari-ndreptu la discurmari shi njirari, inclusiv shi limitarea cu chifiri-a oarâljei ti lucru shi advili perioditsi cu plată.

Articlul 25

Cafi un ari-ndreptu la un standard ti bânatic cari lj-asigură shi ghinistari, a lui shi-a taifăljei a lui, inclusiv hârnearea, ânvishtearea, casa, shi mâtrita-a iaturlui shi slujba sotsială tsi-i lipsită, ma shi-ndreptul la asigurari tu caz di armâneari fără lucru, lăngoari, niputeari, ânvidueari, ausheatic shi altili cazuri di chireari-a pârădzlor ti existentsii di tsircumstantsili independenti di vrearea-a lui.

Dadili shi ficiorlji au ândreptul di ună mâtrită spetsială shi agiutor. Tuts ficiorlji, faptsă tu cărună ică nafoară di ea s-hârsescu di idvea apurari sotsială.

Articlul 26

Cafi un ari-ndreptul la-nvitsătură. Anvitsarea lipseashti s-hibă fără pâlteari, canai tu sculiili primari shi di calificari. Sculia primară easti obligatorii. Educatsia tehnică shi di calificari lipseashti s-hibă actsesibilă ti tuts ună turlii pi baza di atsea cum suntu cădări.

Anvitsarea lipseashti s-hibâ ândreaptâ ti-mplina developari-a personalitatiljei a omlui shi-nvârtushearea-a tinjiseariljei a-ndrepturlor a omlui shi libertâtsli fundamentali. Atsea lipseashti s-li agiutâ acâchisearea, arâvdarea shi uspitsâljea anamisa di tuti miletsli, grupatsii di rasâ shi pisti, ma shi activitatea-a Natsiunilor Uniti shi vigljearea-a irinjiljei.

Pârintsâlji lu-au ândreptul cu prioritati câ s-lâ u-aleagâ sculia-a ficiorlor a lor.

Articlul 27

Cafi un ari-ndreptu liber s-ljea parti tu bana culturalâ-a comunitatiljei, sh-si hârseascâ pi arta shi s-ljea parti la developarea di shtiintsâ shi la hâirea tsi vini di-aclotsi.

Cafi un ari-ndreptu la apurarea-a interesilor morali shi materiali cari es dit cafi unâ creatsii di shtiintsâ, literarâ icâ artisticâ-a curi creator easti el.

Articlul 28

Cafi un ari-ndreptu la progres sotsial shi internatsional tu cari ândrepturli spusi tu aestâ Declaratsii pot ta s-hibâ realizati complet.

Articlul 29

Cafi un ari obligatsiili-a lui fatsâ di comunitatea cari mash ea lji-asigurâ nâintari liberâ shi completâ-a personalitatiljei a lui.

La realizarea-a-ndrepturlor shi-a libertâtslor a lui cafi un poati s-hibâ supus mash la atseali limitâri cari suntu prividzuti cu nomlu cu scupolu câ s-asigurâ pricânushtearea lipsitâ shi tinjisearea-a-ndrepturlor shi-a libertâtslor a alântor shi cu scoplu ti satisfatsirea-a ândreaptilor câftâri-a moralui, sistemlu public shi ghinistarea publicâ tu sotsietatea democraticâ.

Aesti-ndrepturi shi libertâts di canâ turlii nu pot sâ si realizeadzâ contra-a scopurlor shi-a printsipiilor a Natsiunilor Uniti.

Articlul 30

Nitsi unâ determinari dit aestâ Declaratsii nu poati s-hibâ tulmâcitâ ca-ndreptul ti cafi un stat, grupâ icâ insu ta s-u facâ cari tsi s-hibâ activitati icâ s-facâ catsi s-va s-hibâ lucru shutsâtâ la câlcarea-a-ndrepturlor shi-a libertâtslor cari suntu bâgati tu ea.